

Geachte minister van Justitie en Veiligheid,

Bij dezen reageert Bits of Freedom graag op het voorstel voor de wet strafbaarstelling verheerlijken van terrorisme en openbare steunbetuiging aan terroristische organisaties.

Bits of Freedom is van mening dat dit voorstel niet op zichzelf moet worden gezien, maar in samenhang met een aantal andere wetsvoorstellen. Op grond van de wet gegevensvergaring openbare orde, eveneens afkomstig van uw ministerie, kunnen in geval van dreiging voor verstoring van de openbare orde de persoonsgegevens van burgers door de politie worden opgeslagen. Burgers kunnen bij deze dreiging zelfs online door de politie worden gevolgd. In de wet online aangejaagde openbare ordeverstoringen, een initiatiefvoorstel van het lid Michon-Derkzen, komt de burgemeester bij vrees voor een verstoring van de openbare orde de bevoegdheid toe verwijdering van een uiting te bevelen. Daarnaast is er ook nog het voorstel om de politie toegang te geven tot (besloten) appgroepen.

In al deze wetsvoorstellen zien we grote risico's voor de mogelijkheden van burgers om zich rond hun tegenspraak te organiseren, de vrijheid van meningsuiting, een grote impact op het publieke debat, en onhelder geformuleerde criteria voor de inzet van vergaande bevoegdheden. Omdat de impact op fundamentele rechten en het publieke debat van deze losse voorstellen samen optelt is het van belang deze voorstellen in samenhang te beoordelen. Voor de leesbaarheid en toepasbaarheid zullen we de inbreng op deze internetconsultatie wel toespitsen op het voorstel voor strafbaarstelling van verheerlijking van terrorisme. We lichten onze zorgen hieronder graag verder toe.

Onvoldoende duidelijkheid geeft een chilling effect

Het voorstel brengt op meerdere punten risico's voor de vrijheid van meningsuiting met zich mee. Zo is het niet niets om veroordeeld te worden voor een terrorismemisdrijf en wordt het delict ook strafbaar gesteld met een gevangenisstraf. Dat zijn ingrijpende maatregelen, waar een dreiging van uit gaat. Mensen willen zich daar niet schuldig aan maken. Het is dan ook van groot belang dat het duidelijk is wanneer er sprake is van de overtreding die tot deze straf leidt. En daar is in dit voorstel geen sprake van. De term verheerlijking is onvoldoende afgebakend, waardoor het voor de burger niet duidelijk is wanneer een uiting onder verheerlijking valt. Die onduidelijkheid geeft een *chilling effect* op de vrijheid van meningsuiting. Het is aannemelijk dat mensen zichzelf gaan censureren uit angst zich schuldig te maken aan verheerlijking van terrorisme.

Risico op misbruik

In 2018 waarschuwde de Commissioner for Human Rights van de Raad van Europa al voor hoe wetten die misdrijven als het verheerlijken van terrorisme strafbaar stellen een gevaarlijk instrument kunnen zijn waarmee legitieme berichtgeving of kritiek kan worden beperkt of onderdrukt. En ook specifiek dat dergelijke wetgeving problematisch kan zijn wanneer de misdrijven niet duidelijk of te ruim gedefinieerd zijn en zo kan leiden tot onnodige of onevenredige beperkingen van het recht op vrijheid van meningsuiting. [^1]

Wat terrorisme is wordt voornamelijk door de staat als machthebber bepaald. En daarmee is

het politiek gevoelig. Zo zagen we bijvoorbeeld in 2020 in het Verenigd Koninkrijk al hoe de staat verschillende geweldloze klimaatgroepen, waaronder Greenpeace en Extinction Rebellion, tussen gewelddadige neonazi groeperingen op een anti-terrorisme lijst plaatste. [^2] En is onlangs Palestine Action in het Verenigd Koninkrijk onder anti-terrorisme wetgeving verboden, omdat ze afwasbre rode verf op F-35's hebben gebruikt als protest tegen wapenleveringen aan Israël. Nu zijn er al vele Britten gearresteerd op grond van terrorisme aanklachten, omdat zij vreedzaam protesteerden tegen het aanmerken van Palestine Action als terroristische organisatie. De United Nations High Commissioner for Human Rights waarschuwt naar aanleiding hiervan voor de impact op fundamentele rechten die de inzet van anti-terrorisme wetgeving heeft wanneer het kan worden ingezet op gedrag dat niet van terroristische aard is. [^3] En we zien nu In het huidige politieke klimaat is het geen irreële gedachte dat dit risico ook in Nederland bestaat en het is van groot belang de waarborgen tegen dergelijke ontwikkelingen te versterken in plaats van ze mogelijk te maken.

De huidige systematiek hebben we niet voor niets

In de huidige wetssystematiek kunnen verheerlijkende of steun betuigende uitlatingen die gerelateerd zijn aan terrorisme of terroristische organisaties al strafbaar zijn. Hier zijn alleen bijkomende omstandigheden voor nodig. En die bijkomende omstandigheden zijn van groot belang. Om een uiting te kunnen duiden is de context waarin die is gedaan, waar ook een intentie uit kan worden afgeleid, van groot belang. Zo kunnen bijvoorbeeld uitingen van wetenschappers die onderzoek doen naar thema's rond terrorisme en zich mengen in het publieke debat zonder context een groot risico lopen om binnen het bereik van een dergelijke bepaling te vallen. Zonder dat daar ooit een intentie van verheerlijking achter schuilgaat. Hierdoor lopen ook wetenschappers een groter risico op onterechte gevangenisstraf en is de kans daardoor groter dat zij zich niet langer vanuit hun expertise mengen in het publieke debat.

Naast de risico's op het individuele niveau, heeft het zo ook impact op een meer collectief niveau. Wanneer wetenschappers, journalisten en andere experts zich terugtrekken uit het publieke debat rond het thema terrorisme is er minder gedegen duiding en informatie beschikbaar, waar de samenleving juist bij gebaat is.

Een veiligheidsmaatregel die leidt tot onveiligheid

Naast dat de dreiging van een gevangenisstraf inherent onveilig is kan het hele thema in de verdomhoek stoppen ook juist leiden tot onveiligheid. Immers, in een gezond publiek debat mogen meningen ook schuren. Dit voorstel probeert jongeren te beschermen door het verheerlijken van terrorisme tegen te gaan en dat is een goed doel. Maar daarvoor is het ook juist belangrijk dat jongeren, juist wanneer zij op het internet steeds meer met extremistische content in aanraking komen, hierover van gedachten kunnen wisselen en een gezonde mening kunnen ontwikkelen zonder bang te hoeven zijn voor gevangenisstraf. Dat geeft ook juist de kans aan anderen om bijvoorbeeld verheerlijkende uitingen te weerspreken. Het kan juist leiden tot ongeziene radicalisering wanneer dit proces aan het zicht wordt onttrokken doordat positieve sentimenten over terroristisch gedachtegoed of terroristische organisaties strafbaar worden gesteld.

Vanzelfsprekend zijn we graag bereid om een toelichting te geven, mocht daar behoefte aan bestaan.

Met vriendelijke groet,
Namens Bits of Freedom,
Lotte Houwing

[^1]: <https://www.coe.int/en/web/commissioner/-/misuse-of-anti-terror-legislation-threatens-freedom-of-expression>

[^2]: <https://www.theguardian.com/uk-news/2020/jan/17/greenpeace-include-d-with-neo-nazis-on-uk-counter-terror-list>

[^3]: <https://www.ohchr.org/en/press-releases/2025/07/uk-palestine-action-ban-disturbing-misuse-uk-counter-terrorism-legislation>